

Sven-David Sanne f. fl.: Uddevallaslækten Sanne. 172 s. (Almqvist & Wiksell, 1952).

Bogen er en af de bedre slægtshistorier med virkelig belysning af slægtens forhold, en svensk handelsslægt i Uddevalla. Her skal blot opmærksomheden henledes på den betydning, bogen har ved at give et udmærket eksempel på vandringer inden for de nordiske lande: slægten er udgået fra Århus, hvor dens første kendte medlem var en betydelig købmand og skipper i første halvdel af 18. århundrede, over Norge kom slægten i anden halvdel af århundredet til Sverige; i bogen er også redegjort for forbindelsen med andre danske slægter (Wærn, Selmer).

Vagn Dybdahl.

H. P. Hansen: Jyske Skøjere og Rakkere. 147 s. (Udsendt af H. P. Hansens bogtrykkeri, 1952).

I sin nye bog gør H. P. Hansen det af med den traditionelle forestilling om de omstrefjende folk i de jyske hedeegne. Hvem har ikke læst Blichers novelle »Kjeltringliv« om Linka Smælem og Peiter Beinløs eller om Kulsoen, Kirsten River og Abraham Musen fra Carit Etlars forfatterskab uden på en mærkelig måde at føle sig tiltrukket af disse mennesker, der som fremmede fugle nok levede i Danmark, men som dog ikke var egentlige medlemmer af det danske samfund. De var sat uden for som urørlige og var derfor henvist til at leve fjernt fra fast beboelse på bestandig fart rundt i landet ernærende sig ved glarmester- og blikkenslagerarbejde samt alskens uærlighed. Tatere kaldte man dem, selv benævnte de sig skøjere efter det hollandske »schooien«: at betle. Bondebefolkningen kaldte dem kjæltringer; dette ord kommer af et gammelt verbum at keltre: tigge eller trygle. Først senere blev en kjæltring identisk med en snyder og bedrager.

Men fremmede fugle var de netop ikke — i alt fald kun et fåtal af dem. De egentlige tatere var zigøjnere, der som oftest i virkeligheden kun var her på gennemrejse, idet de helt op til vore dage blev forment adgang til at opholde sig i landet. De jyske kjæltringer eller rakkere, som de undertiden hed efter den beskæftigelse, nogle af dem drev som bødlernes medhjælpere eller flaaere af selvdøde dyr, var danske nok. Linka og Peiter hed Birgitte Christensdatter og Mikkel Christensen, og Abraham Musen hørte til den kendte kjæltringsslægt Kvembjærg. Men når de ikke var udlændinge, hvem var de da, og hvorledes var de kommet til at leve deres ejendommelige liv? En stor del af dem var simpelthen vagabonder og tyveknægte, som naturligt måtte søge uden for det normale samfund, andre var efterkommere af tidligere tiders rakkere, hos hvem urørligheden var blevet siddende, og endelig havde de et vist tilløb af deserterede soldater og folk, som, for at undgå lov og dom, havde påtaget sig rakkerarbejde. Dette kunne nemlig i visse tilfælde finde sted med øvrighedens billigelse.

H. P. Hansen nøjes ikke med at rokke ved skøjernes udenlandske oprindelse, han påviser også, at deres særlige sprog, kjæltringlatin eller prævilkvant, ikke er et mellemeuropæisk, indvandret zigøjnersprog, men kunstig forbrydertale, ganske vist nok med ord af fremmed oprindelse, baseret på anvendelse under forhør eller besøg hos bønderne, hvor det havde betydning ikke at blive forstået af uindviede. Disse videnskabelige kendsgerninger krydres forfatteren med en lang række historiske og anekdotiske enkeltheder fra skøjernes liv og færden, som er samlet gennem et flittigt, folkloristisk forskerarbejde; en centrumfigur er her landets sidste kjæltring, Kjælle Casper,